

Praktikon

ONDERZOEK EN
ONTWIKKELING
in de jeugdzorg

Effectieve zorg bestaat uit effectieve methodieken, maar hoe effectief is effectief?

Jan Willem Veerman
Ede, 28 september 2005

Het ideaal

- Er zijn problemen en/of risicofactoren
- Waarvoor een behandeling of aanpak is ontwikkeld
- Die getest is en effectief is gebleken
- En klaar ligt om gebruikt te worden
- We weten “wat bij wie werkt”
- We werken effectief en “evidence based”
- We blijven in kader kwaliteitszorg de effectiviteit monitoren
- Financier vergoedt alleen deze gevalideerde behandelingen

Ideaal onderzoeksmodel

“top down”

- Ontwikkel een methodiek op basis van een theorie
- Doe een experiment met een experimentele en controlegroep:
 - Randomized Controlled Trial (RCT)
 - Geprotocolleerde behandeling (sessies, verrichtingen)
- Verricht kwantitatieve voor- en nametingen
- Bepaal statistische significantie
- Zo ontstaat:
 - Via theoriegestuurd onderzoek
 - Een “evidence based practice”
 - Met een alles-of-niets criterium voor effectiviteit

Werkzaam

“Evidence based”

De realiteit

- Meer dan 1000 methodieken voor het behandelen van problemen van jeugdigen (=conservatieve schatting)
- Niet meer dan 5% onderzocht op effecten (=optimistische schatting)
- Deze laatste worden vaak in specialistische centra aangeboden, bv. academische kinder- en jeugdpsychiatrie (bv. “Minder boos en opstandig”)
- Van verreweg de meeste behandelingen hebben we geen “evidence” over “wat werkt”, laat staan dat we weten “bij wie”

Werkzaam

“Evidence based”

Effect onbekend

“Intuition based”

Realistisch onderzoeksmodel

“bottom up”

- Begin bij wat er aan interventies in een praktijk is
- Sluit in onderzoek aan bij de mate van ontwikkeling van deze interventies
- Gebruik onderzoeksuitkomsten om de praktijk te verbeteren
- Zo krijgen we:
 - Via Praktijkgestuurd onderzoek
 - “Practice based evidence”
 - Met graden van effectiviteit

Werkzaam

“Evidence based”

Effect onbekend

“Intuition based”

Werkzaam	“Aantonen”	4
Doeltreffend	“Tonen”	3
Veelbelovend	“Onderbouwen”	2
Potentieel	“Beschrijven”	1
Effect onbekend	“Aanmodderen”	0

1. Potentieel

- Sleutelwoord: *beschrijven*
- Van inhoud
 - Doelgroep
 - Interventies
 - Uitkomsten
- En context
 - Personeel
 - Materieel
 - Organisatie

2. Veelbelovend

- Sleutelwoord: *onderbouwen*
- Op basis van theorie
 - Klinische ervaringen, ‘hoofden’
 - Wetenschappelijke literatuur, ‘boeken’
- Zorgaanbodtheorie (‘program theory’), die aannemelijk maakt dat *deze* interventie bij *deze* doelgroep tot *deze* effecten zal leiden
- Ontbreekt in praktijk niet zelden
- Maar toch: ‘Niets is zo praktisch als een goede theorie’ (Kurt Lewin)

3. Doeltreffend

- Sleutelwoord: *tonen*
- Van inhoud:
 - Is de beoogde doelgroep bereikt?
 - Is de bedoelde interventie uitgevoerd?
 - Zijn gewenste uitkomsten behaald?
- En context:
 - Is voldaan aan de personele, materiële randvoorwaarden?
- Via:
 - Voor- en nametingen (met bv. CBCL)
 - Doelevaluatie (met bv. GAS)
 - Klanttevredenheid (met bv. C-toets)

4. Werkzaam

- Sleutelwoord: *aantonen*
- Het is de behandeling die de gewenste uitkomsten veroorzaakt
- Alternatieve verklaringen zijn uitgesloten
- Causaliteit, bewijsvoering
- Via:
 - Experiment/ RCT
 - Theoriegestuurd onderzoek

Voordelen

- Eenheid van taal over effectiviteit en “evidence”
- Ontwikkelingsgericht
- Verbeteringsopties
- Bewuste keuzes waar “de lat te leggen”
- Probleem: waar ligt de lat en wie legt hem?

Werkzaam	“Aantonen”	4
Doeltreffend	“Tonen”	3
Veelbelovend	“Onderbouwen”	2
Potentieel	“Beschrijven”	1
Effect onbekend	“Aanmodderen”	0

Werkzaam	“Aantonen”	4
Doeltreffend	“Tonen”	3
Veelbelovend	“Onderbouwen”	2
Potentieel	“Beschrijven”	1
Praktijkvloer	“Aanmodderen”	0

Werkzaam	“Aantonen”	4
Doeltreffend	“Tonen”	3
Veelbelovend	“Onderbouwen”	2
Potentieel	“Beschrijven”	1
Effect onbekend	“Aanmodderen”	0

Werkzaam	“Aantonen”	4
Doeltreffend	“Tonen”	3
Veelbelovend	“Onderbouwen”	2
Potentieel	“Beschrijven”	1
Effect onbekend	“Aanmodderen”	0

STOP?

STOP4-7 de maat genomen

- Beschrijven?
 - Inhoud (doelgroep, interventies, uitkomsten)
 - Context (personeel, materieel, organisatie)
- Onderbouwen?
 - Theorie
- Tonen?
 - Voor- en nametingen, doelevaluatie, klanttevredenheid
- Aantonen?
 - RCT of vergelijkbaar design

Werkzaam	“Aantonen”	4
Doeltreffend	“Tonen”	3
Veelbelovend	“Onderbouwen”	2
Potentieel	“Beschrijven”	1
Praktijkvloer	“Aanmodderen”	0

Is dit een louter academische kwestie?

- LPC Raad voor de Kinderbescherming
- Erkenningscommissie Justitie
- Visiedocument MO-groep
- Onderzoek Drenthe
- Databank Effectieve Interventies NIZW
- Conclusie...?
- Nodig...?

Praktijkgestuurde aanpak (1)

- Laat methodiek opschrijven
- Volgens vast stramien, waarin o.a. aandacht is voor doelgroep, interventies, beoogde uitkomsten, randvoorwaarden
- Geef een theoretische onderbouwing
- Beoordeel of dit ‘goed genoeg’ is
- Kwalificatie ‘potentieel’ of ‘veelbelovend’

Praktijkgestuurde aanpak (2)

- Inbedding van een monitoring in het hulpverlenend handelen
 - Gericht (1) op volgen van uitvoering van (op papier) veelbelovende methodieken
 - Gericht (2) op vaststellen van uitkomsten
- Als vanzelfsprekend onderdeel van de methodiek
 - Meten → Feedback → Reflectie → Verbeteren
- Als een vorm van *good practice* (intern)
- Als beoordeelbare praktijk (extern)
- Kwalificatie ‘doeltreffend’ of ‘werkzaam’

Integratie onderzoek en kwaliteitszorg

- Intern motief:
 - Professionaliseren
 - Verbeteren
- Extern motief:
 - Profileren
 - Verantwoorden

Lijnen voor de toekomst

- Ontwikkelen van een methodiek
- Onderzoeken ‘bottom up’ en/of ‘top down’
 - Minimaal ‘Doeltreffend’
- Training en certificering
- Centrale monitoring op uitvoering
- Centrale monitoring op resultaten
- Indien nodig bijstellen/ doorontwikkelen